

Махметғали Сарыбеков
Айман Досымбаева Асқар Абдуалы

ҰЛЫ ДАЛА ХАЛҚЫ МӘДЕНИЕТІНДЕГІ ҚОРШАҒАН ОРТА

ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА ОБИТАНИЯ
В КУЛЬТУРЕ НАСЕЛЕНИЯ
ВЕЛИКОЙ СТЕПИ

Махметғали Сарыбеков
Айман Досымбаева Асқар Абдуалы

ҰЛЫ ДАЛА ХАЛҚЫ МӘДЕНИЕТІНДЕГІ ҚОРШАҒАН ОРТА

ОКРУЖАЮЩАЯ СРЕДА ОБИТАНИЯ
В КУЛЬТУРЕ НАСЕЛЕНИЯ
ВЕЛИКОЙ СТЕПИ

УДК 502/504

ББК 20.1

Д 70

Д 70 Махметғали Сарыбеков, Айман Досымбаева, Асқар Абдуалы
Ұлы дала халқы мәдениетіндегі қоршаған орта /Окружающая среда обитания в культуре населения казахской степи Алматы, «Service Press», 2020. - 232 стр.

ISBN 978-601-7588-53-3

Ғылыми басылымда қазақ даласы кеңістігіндегі мәдени мұраны дамытудың маңызды аспектілерін кең хронологиялық ауқымда анықтауға мүмкіндік беретін мәселелер қарастырылады. Кітапта Қазақстан аумағында өмір сүрген белгілі бір кезеңдегі халықтың негізгі құндылық мәдени жетістіктерін құру және дамыту ерекшеліктері туралы мәліметтер бар. Жұмыста келтірілген маңызды нәтижелердің бірі-қоршаған орта факторлары мен ондағы адам қызметінің тығыз, ажырамас байланысы туралы тұжырымдар.

В научном издании рассматриваются вопросы, анализ которых позволил выявить важные аспекты развития культурного наследия в пространстве казахской степи в широком хронологическом диапазоне. В книгу вошли данные об особенностях создания и развития основных ценностных культурных достижений населения, в те или иные периоды живших на территории Казахстана. Одним из важных результатов, излагаемых в работе являются выводы о тесной, неразрывной взаимосвязи факторов окружающей природной среды и деятельности человека в ней.

УДК 502/504

ББК 20.1

ISBN 978-601-7588-53-3

© Махметғали Сарыбеков, Айман Досымбаева, Асқар Абдуалы 2020

Мазмұны

Содержание

Алғы сөз	4	Предисловие
Кіріспе	13	Введение
Тарау I Мәдени мұра және оның қоршаған ортамен байланысы	18	Глава I Культурное наследие и его связь с окружающей средой обитания
Таным арқылы кеңістікті игеру және оған бейімделу	20	Освоение пространства посредством познания и приспособления к нему
Қазақ даласының кеңістігіндегі мәдени ескерткіштер түріндегі мұра	32	Наследие в форме памятников культуры в пространстве казахской степи
Тарау II Металлургия дамуының қысқаша тарихы және оның өндіруші шаруашылығымен байланысы	64	Глава II Краткая история развития металлургии и ее связь с производящим хозяйством
Табиғи орта және оның металлургияның қалыптасуы және дамуы мен байланысы	66	Природная среда и ее связь с формированием и развитием металлургии
Қазақстан жеріндегі мәдени мұраның металлургия өндірісімен байланысы	72	Металлургическое производство в памятниках культуры на территории Казахстана
Тарау III Түркі этногенезі және түркі мемлекетін құру мәселелері	88	Глава III Вопросы этногенеза тюрков и создание Тюркского государства
Қазақстан аумағындағы түркі тайпалары этногенезінің ерте кезеңі	90	Ранний период этногенеза тюркских племен на территории Казахстана
Түркі қағанатын құру және даму мәселелері	104	Вопросы создания и развития Тюркского каганата
Түркі халықтарының ескерткіштері қазақтардың рухани мәдениетін қалыптастырушы негіздері	138	Памятники тюркских народов как источники формирования основ духовной культуры казахов
Махмұт Қашғари еңбегіндегі Қарахан мемлекеті дамуының ерекшеліктері	148	Особенности развития культуры государства Караханидов в труде Махмуда Кашгари
Тарау IV Еуразия мәдени өнеріндегі Түркі мемлекетінің дәстүрлі моделі	154	Глава IV Традиционная модель Тюркского государства в культурном искусстве Евразии
Түркі көшпенділерінің рухани және материалдық әлемінің дуальды құрылымы идеясының бірлігі мен мызғымастығы	156	Единство и неразрывность идеи дуального устройства духовного и материального мира тюркских кочевников
Қазақстанның қазіргі түркітануының өзекті мәселелері	182	Актуальные проблемы современной тюркологии Казахстана
Қазақ хандығы және мемлекеттің этногеографиялық шекарасын қалыптастыру мәселелері	197	Казахское ханство и вопросы формирования этногеографических границ государства
Қорытынды	211	Заключение
Қосымша	214	Приложение
Пайдалынған әдебиеттер тізімі	227	Список использованной литературы

Таразский региональный университет им. М.Х. Дулати

Махметғали Сарыбеков
Айман Досымбаева
Асқар Абдуалы

Ұлы дала халқы мәдениетіндегі қоршаған орта

Окружающая среда обитания в культуре населения великой степи

Қазақ тіліне аудармасы <i>Айнұр Молдабаева</i>	Перевод на казахский язык <i>Айнур Молдабаева</i>
Фотосуреттер және графикалық иллюстрациялар <i>Михаил Бондарев</i>	Фотографии и графические иллюстрации <i>Михаил Бондарев</i>
Әуе фотосуреттер <i>Алан Бондарев</i>	Аэрофотографические снимки <i>Алан Бондарев</i>
Макет пен мұқабаның дизайны <i>Алена Глумова</i>	Верстка и дизайн обложки <i>Алена Глумова</i>

Изображение всадника на 1-й обложке из издания:
Кубарев Г. Культура древних тюрок Алтая. По материалам погребальных памятников.
Новосибирск. Изд-во Института археологии и этнографии СО РАН, 2005

Изображение всадника и рунической надписи на обороте обложки из издания:
Табалдиев К. Древние памятники Тянь-Шаня. Б.:V.R.S.Company, 2011

ISBN 978-601-7588-53-3

9 786017 588533

Подписано в печать 08.09.2020
Формат 70 x 100 1/8, объем 37,7 у.п.л.
Тираж 500 экз.
Типография «Service Press»
г. Алматы, ул. Халлиулина 32
тел.: 8 (727) 352-82-02